

Asia: VN/17651/2021

Lainsäädännön jälkiarvioinnin kehittäminen valtioneuvostossa

1. Jälkiarvioitavat lainsäädäntöhankkeet

Tulisiko kaikista lainsäädäntöhankkeista tehdä jälkiarviointi? Perustele.

ei [Parempi panostaa tehtyjen jälkiarviointien laatuun kuin määrään]

Jos jälkiarviointi toteutettaisiin vain osasta lainsäädäntöhankkeita, millaisin kriteerein jälkiarvioitavat lainsäädäntöhankkeet tulisi valita?

Tärkeää olisi arvioida hankkeita, joilla on ristiriitaisia vaikutuksia. Eli tiettyä yhteiskunnallista hyötyä on tavoiteltu, vaikka on arvioitu, että sillä on kielteisiä vaikutuksia jollekin toiselle toimijalle. Näissä tapauksissa olisi tärkeää arvioida onko esityksellä tosiasiallisesti saavutettu tavoitellut hyödyt.

Myös kokonaan uusien ilmiöiden tai uudistusten sääntelyn vaikuttavuutta olisi syytä arvioida myös jälkikäteen.

Yhteiskunnallisesti merkittävien esim. työlainsäätelyyn liittyvien sääntelyalueiden jälkiarviointi

Resurssien tehokkaan käytön vuoksi olisi syytä myös tunnistaa, että voidaanko ko esityksen vaikuttavuutta arvioida riittävän tieteellisesti jälkiarviointina.

Tulisiko lainsäädännön jälkiarviointia tehdä säädöksittäin vai laajempina kokonaisuuksia? Perustele.

säädöksittäin [Laajojen kokonaisuuksien rajaaminen ja tunnistaminen voi olla vaikeaa. Arviointikustannukset myös kasvaisivat merkittävästi. Kyseessä olisi kuitenkin nimenomaan tietyn sääntelyn toimivuuden siihen tarkoitukseen, mitä ajateltiin arviointi. Jos on selkeä kokonaisuus esim. verotuksen kokonaisjärjestelmän uudistus tai maakuntaudistus voi olla syytä tehdä jälkiarviointi koko kokonaisuudesta.]

Pitäisikö jälkiarvioinnin tekemistä suunnitella jo lain laadintavaiheessa? Miten?

Pitäisi. Esim. Arviointineuvosto voisi antaa jo HE arvioinnissaan huomion, että esitys on sen tyyppinen, että se olisi syytä jälkiarviointi.

Jo laissa tulisi nykyistä paremmin asettaa ne kriteerit, joilla lain vaikuttavuutta arvioidaan. Se vaatisi sitä, että laissa selkeästi tunnistetaan, että mitä sillä tavoitellaan ja sen jälkeen asetetaan mittarit, millä tavoitteeseen pääsyä arvioidaan. Lainlaatijan oppaassa tulee jo tuoda esiin, miten HESSa jo voidaan ottaa huomioon jälkiarviointi.

Tutkijoita on syytä konsultoida jo tässä vaiheessa, jotta tutkimusasetelmaa voidaan rakentaa jo siinä vaiheessa, että lakiesitystä voi ylipäätään tieteellisesti jälkiarvioida.

2. Jälkiarviointien resursointi ja toteutus

Miten jälkiarvioinnit tulisi rahoittaa ja resursoida?

Niitä voisi tehdä teas-rahoituksella. Jälkiarviointeja ei olisi syytä tehdä valtavasti. Esimerkiksi muutama käynnistyvä hanke per vuosi saattaisi hyvinkin olla riittävä määrä varsinkin toiminnan alkuvaiheessa.

Miten jälkiarviointeja tulisi toteuttaa?

Ostettavina tutkimushankkeina

Miten varmistetaan jälkiarviointien laatu?

Arviointineuvosto voisi tehdä parin vuoden välein yleiskatsauksen jälkiarvioinnin tilasta. Tämä voitaisiin tehdä myös yhteistyössä tutkijakentän kanssa.

Myös laadukkaat hankintamenetelmät ja arvioinnin huomioiminen ja HE-vaiheessa parantaa jälkiarviointien laatua.

Miten voitaisiin lisätä yhteistyötä tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa lainsäädännön jälkiarvioinnissa?

Tulisi tehdä enemmän tutkimukseen perustuvaa jälkiarviointia. Tutkijat tulisi ottaa mukaan keskusteluun jo lainvalmisteluvaiheessa, jotta koeasetelmaan yms liittyvä näkökulmia otettaisiin huomioon silloin kuin se on mahdollista.

3. Jälkiarviointien koordinointi

Tulisiko jälkiarviointien tekemistä koordinoida valtioneuvostossa? Perustele.

kyllä [Esim osana teas-kokonaisuutta muodostaisi yhteistä osaamis pohjaa]

Miten mahdollinen koordinointi tulisi toteuttaa? Perustele.

muu menettely, mikä? [VNKn toimesta]

Millaisia tehtäviä koordinaatioon tulisi sisällyttää?

Arvioinnin kilpailuttamisen, arviointituloksista tiedottaminen sekä lainsäädäntökäytänteiden kehittäminen tulosten pohjalta.

4. Jälkiarviointien hyödyntäminen ja avoimuus

Miten varmistetaan jälkiarviointien hyödyntäminen?

Jokaista arviointia (jos arviointeja tehdään vain harvoista HEstä) varten perustettaisiin verkosto, jossa on kaikkien ministeriöiden lainvalmistelijoita. Verkostossa käytäisiin arvioijan tekijän kanssa läpi havainnot. Näin lainvalmistelijoilla on mahdollisuus oppia jo tehdyistä ratkaisuista.

Merkittävimmät tulokset raportoidaan vuosittain jälkiarvioinnin tila -tilaisuudessa

Miten varmistetaan jälkiarviointien avoimuus ja läpinäkyvyys?

Kaikki olisi julkisesti saatavilla ja merkittävistä pidettäisiin aina mediatilaisuus.

Tarvitaanko erityinen internet-sivusto, jossa informoidaan jälkiarvioinneista? Perustele.

kyllä

Mitä tällaisen sivuston tulisi sisältää?

tehdyt jälkiarvioinnit

Onko joitain muuta mitä jälkiarviointien kehittämisessä tulisi huomioida?

Yllä olevaan ei pystynyt täyttämään kuin yhden kohdan. Sivuston tulisi sisältää kaikki yllä mainitut ja sen lisäksi ohjeet hyvään arviointiin.

Rekilä Piia
Akava ry